

Palorikokset poliisin koulutuksessa

Rikosylikonstaapeli Pasi Hyyryläinen

Luennon aiheet

- Palorikostilastot valtakunnallisella - ja paikallistasolla
- Palorikokset poliisin peruskoulutuksessa
- Palorikokset poliisin täydennyskoulutuksessa (tuhotyörikosten tutkintakurssi)
- Pelastuslain 41 §: 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisuus poliisin koulutuksessa
- Pohan ohjeet Palonsyyn selvittämiseksi tehtävä tutkinta” (POL-2017-5503) mukaisesti.
- Eri viranomaisten ja toimijoiden roolit palotutkinnassa
- Työsuojelullinen näkökulma

Poliisin koulutukseen liittyvä palopaikkatutkinta ja palorikokset

- Peruskoulutuksessa, käydään läpi palo kokonaisuutena, sekä
 - ensipartion toimintaa palopaikalla
 - työsuojaeluun liittyvät asiat
 - tutkinnallisesti tärkeät seikat ja havainnot
- Täydennyskoulutuksessa
 - lukujärjestys kertoo kesto kolme viikkoa, syvälinen pohdiskelu paloasioiden äärellä
 - sähkö, mikä rikos, tuottamukselliset rikokset, ilmoitusvelvollisuudet suuntaan ja toiseen
 - paljon käytännön harjoitteita
 - Kurssilla parasta on eri viranomastahojen toimintojen läpikäynti ajankohtaisten tutkintojen avulla läpikäymällä.

Poliisin haasteita palonsyyn selvittämisessä

Milloin poliisi on velvollinen tekemään tutkintaa,

Kuitenkin kyse on joko esitutkinnasta tai poliisitutkinnasta,

Mitä tutkinnassa selvitetään eri tutkintalajeissa,

Miten poliisilain mukaisia poliisitutkinnan turvaamistoimia käytetään poliisitutkinnassa,

Mitä ilmoitusvelvollisuuksia poliisilla on tulipaloihin liittyen,

Mitä tutkintaan liittyviä velvoitteita poliisilla on muihin tutkintaviranomaisiin tai yksityisiin toimijoihin nähden,

Miten erityisesti poliisitutkintana tehtävä palonsyyn tutkinta päätetään

Miten varaudutaan palopaikan työturvallisuusriskeihin ja hallitaan niitä.

Poliisin ilmoitusvelvollisuus

- Sähköturvallisuuslain (1135/2016) 114 § velvoittaa poliisin, pelastus- ja työsuojeluviranomaisen ja jakelualueen jakeluverkonhaltijan ilmoittamaan sähköturvallisuusviranomaiselle vakavasta vaaratilanteesta ja vakavia henkilö-, omaisuus- tai ympäristövahinkoja aiheuttaneesta vahinkotapahtumasta, jossa sähkölaite tai laitteisto on ollut osallisena.
- Vaaratilannetta on pidettävä vakavana, jos siitä on aiheutunut ilmeinen vakavan henkilö-, omaisuus- tai ympäristövahingon vaara.
- Poliisin tulee ilmoittaa sähköturvallisuusviranomaisena toimivalle Turvallisuus - ja kemikaalivirastolle (TUKES) niistä tulipaloista, joiden syttymissyyn on todettu liittyvän sähkölaitteisiin tai laitteistoihin ja joista on aiheutunut laissa mainittu seuraus.
- Turvallisuustutkintalain (525/2011) 16 § velvoittaa onnettomuuspaikalla pelastustoimiin osallistuvan viranomaisen (poliisi, pelastusviranomainen) viipymättä ilmoittamaan Onnettomuustutkintakeskukselle (OTKES) tapahtumasta, joka ilmoittajan arvion mukaan voi tulla tutkittavaksi turvallisuustutkintalain mukaan.

TULIPALO KÄSITTEENÄ KOULUTUKSISSA

Sisältö

- Mitä tulipalo on?
- Palosyyn selvittämiseksi tehtävä tutkinta (POHAn ohje)
- Rikostutkinta – syytä epäillä rikosta
- Tutkinta muuten kuin rikosperusteisesti (kuolemansyy)
- Rikosnimikkeistöt – tunnusmerkistöt
- Rikokset, joissa tulipalo on toteuttamistapa
- Vakuutuspetos toissijainen rikos – erinomainen työkalu
- Ensipartion toimet palopaikalla
- Tulityökortti
- Tulipalon teknisestä tutkinnasta
- Palon kehittyminen, palojäljet

Tulipalo KKO:n mukaan, KKO:2003:83

- A oli huolimattomuudesta sytyttänyt tulipalon pudottamalla palavan savukkeen superlontäytteiseen sohvan toiseen pätyyn johon oli palanut 40 cm kokoinen 7 cm syvä kolo...palojätteet lattialle ja palo jatkui
- Selvitystä ei ole siitä, että **tuli olisi syttynyt liekkeihin**
- 4 asunnon rivitalo on rakennettu siten, että tuli ei ole voinut levitä naapuriasuntoihin ja vaara on aiheutunut lähinnä A:n omaan henkeen ja terveyteen eikä yleistä erittäin huomattavaa taloudellisen vahingon vaaraa ole ollut
- Rikoslain esitöissä ei ole määritetty TULIPALON käsitettä. On epäselvää tarkoittaako tulipalo sitä, että tuli on syttynyt liekkeihin vai kyteekö vain. Korkein oikeus katsoo, että tulipalo voi olla kysymyksessä vaikka tuli ei ole palanut liekillä vaan hehkuna tai hiilloksena, kunhan palaminen ei kokemusperusteisesti sammu itsestään
- TUOMIO: Varomaton käsittely

Pelastuslain 41 §:n 4 momentin mukaan pelastusviranomaisen on ilmoitettava poliisille, jos on aihetta epäillä, että tulipalo on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti.

- Ilmoitus poliisille voi tulla usealla eri tavalla. **Nykyisin käytössä myöskin yhtenäinen ilmoituslomake poliisille.**
- Yleisimmin kyse on siitä, että pelastusviranomainen kutsuu poliisin palopaikalle epäilyn vuoksi tai kertoo palopaikalla jo tehtävällä olevalle poliisipartiolle epäilystä.
- Ilmoitus voi tulla myös myöhemmin pelastuslaitoksen palontutkinnan yhteydessä havaitsemien seikkojen perusteella.
- Poliisin on pelastusviranomaisen ilmoituksen johdosta kirjattava asiasta ilmoitus poliisiasiajn tietojärjestelmään ja käynnistettävä muut asiassa tarvittavat esitutkintalain mukaiset toimet.

Tulipalo on poliisille tehtävä, jolle tyypillisesti lähetetään ensimmäiseksi valvonta- ja hälytyssektorin poliisipartio...

- Partion tehtävänä on yjt:n ylläpitäminen palopaikalla, mm. palopaikan eristäminen ja pelastuslaitoksen työskentelyn turvaaminen ja lisäonnettomuuksien estäminen, sekä liikenteen ohjaus.
- Lisäksi tulee ottaa huomioon tutkinnalliset näkökohdat. Ensimmäisen partion tekemät jatkotutkintaa turvaavat toimenpiteet ovat usein ratkaisevan tärkeitä.
- Mm. palopaikan dokumentointi video- ja valokuvaamalla ja alustavien puhutusten aloittaminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Dokumentoinnin ja puhutusten lisäksi alustavina toimenpiteinä tulee:

- ☐ todeta palon vaihe poliisin saapuessa paikalle,
- ☐ kirjata palomiesten alkuhavainnot ja niiden havaintoaika,
- ☐ kirjata silminnäkijöiden havainnot ja niiden havaintoaika,
- ☐ tehdä syttymisalueen alustava määrittäminen em. havaintojen perusteella,
- ☐ huolehtia, että määritetty **syttymisalue** suojataan sammutuksen ja raivauksen aiheuttamilta tuhoilta,
- ☐ huolehtia, että mahdollinen paloruumis ja sen löytöpaikka, asento ja alusta dokumentoidaan, sekä ruumis suojataan lisävammojen syntymisen estämiseksi,
- ☐ estää dokumentoimalla, suojaamalla ja tarvittaessa taltioimalla muuttuvien olosuhteiden vaikutukset mm. jalkineenjälkiin, renkaanjälkiin ja tutkittaviin esineisiin sekä
- ☐ eristää tapahtuma-alue

Tutkinnan muodot

Esitutkintalain mukainen esitutkinta, (ei tyhjentävä luettelo)

- tuhotyöt (RL 34:1 ja 3),
- yleisvaaran tuottamukset (RL 34:7-8),
- varomaton käsittely (RL 44:12),
- vahingonteot (RL 35:1-3),
- vakuutuspetos (RL 36:4),
- petokset (RL 36:1-3),
- pelastuslain mukainen pelastusrikkomus (PelL 106 §).
- Esitutkintalain mukaista palonsyyn selvittämiseksi tehtävää tutkintaa on myös esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentin mukainen selvitys (ks. seuraava dia). Esitutkintalain mukaisessa palonsyyn selvittämisessä tutkinnan sisältö ja laajuus määräytyy esitutkintalain 1 luvun 2 §:n mukaisesti.

ETL 3 luku 3§ 1-3 mom.

Esitutkinnan toimittaminen

- Esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty.
- Ennen esitutkinnan aloittamista esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvitettävä 1 momentissa tarkoitettuun rikosepäilyyn liittyvät seikat erityisesti siten, että ketään ei aiheuttomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan ja että asian sitä edellyttäessä voidaan tehdä 9 §:n 1 momentissa tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu ratkaisu esitutkinnan toimittamatta jättämisestä. Esitutkinnan aloittamista edeltäviin toimenpiteisiin sovelletaan soveltuvin osin tämän lain säännöksiä.
- Tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaanko esitutkinta, ja päätöksen tekemiseen mahdollisesti tarvittavien seikkojen selvittämisestä. Asian selvittämiseksi tarpeellisiin esitutkintatoimenpiteisiin saadaan ryhtyä ennen tutkinnanjohtajan päätöstä.

Huomattavalla omaisuusvahingolla eli suurpalolla tarkoitetaan paloa, josta...

- on aiheutunut merkittäviä ympäristövahinkoja tai merkittäviä aineellisia vahinkoja (yli 200 000 euron vahingot).
- Erityisesti poliisin suurpalojen tutkintavelvollisuutta ei ole tiedostettu riittävästi.

Poliisihallituksen kirje

2020/2011/4736, 22.12.2011

- 2500 palonsyyn tutkintaa vuodessa
- Pakkokeinojen käytöllä varmistetaan, ettei vakavia henkilövahinkoja tai suuria omaisuusvahinkoja jää syttymissyyn osalta pimentoon
- Haja-asutusalueella sijaitsevan omakotitalon arvon jäädessä alle 200 000 € - kyseessä on merkittävä omaisuusvahinko, jonka syttymissyyn on perusteltua selvittää
- Keskeisessä asemassa palonsyyn selvittämisessä on tiivis ja toimiva yhteistyö alueen pelastusviranomaisen kanssa - tarvittaessa paikallinen yhteistyösopimus

Poliisitutkinta

□ Tilanteet, jolloin tulipalon tutkinta on säädetty poliisin tehtäväksi poliisitutkintana:

➤ PelL 41 §:n 5 momentin tilanteet:

- henkilön kuolema, vakava henkilövahinko tai huomattava omaisuusvahinko
- Esimerkki, jossa henkilö on kuollut kaatuneesta kynttilästä levinneen tulipalon yhteydessä:
 - 2210/S/1/18, poliisitutkinta palonsyyn selvittämiseksi
 - 2210/S/2/18, poliisitutkinta kuolemansyyn selvittämiseksi

➤ PolL 6 luvun1 §:n 2. virkkeen tilanteet:

- poliisitutkinta jos se on ilmoituksen perusteella tai muusta erityisestä syystä tarpeen palonsyyn selvittämiseksi.
- lain kirjaus antaa poliisille toimivallan tehdä palonsyyn tutkintaa muissakin kuin vain pelastuslain 41 §:n 5 momentissa mainituissa tapauksissa. Yleensä kyse siitä, että tunnistettaisiin mahdollinen rikos, eli poliisitutkinta edeltää rikoksen esitutkintaa. Poliisin mahdollisuudet tähän voivat olla paremmat kuin muilla.

Tutkinnan muodot

Poliisilain mukainen poliisitutkinta

- Palonsyyn selvittämiseksi tehtävästä poliisitutkinnasta kirjataan S-ilmoitus nimikkeellä "palonsyyn tutkinta" poliisiasiaihin tietojärjestelmään.
- Mikäli poliisitutkinnan aikana syntyy epäily rikoksesta, siirretään asia käsiteltäväksi esitutkintaprosessissa
- Poliisitutkinta päätetään päätöksellä (08) "toimenpide suoritettu"
 - poikk. jos asia siirtyy esitutkintaan päätetään perusteella (28) "asiassa on syytä epäillä rikosta, esitutkinta käynnistetään"

PELASTUSLAKI 41§

- Pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta.
- Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.
- *Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy* ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku.
- Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.
- Tiedot palontutkinnasta tallennetaan 91 §:ssä tarkoitettuun toimenpiderekisteriin.

Pelastuslain 41 §:n ilmoitusvelvollisuus

- Pelastuslain 41 §: 4 momentin mukaan
- *”Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu*
 - *tahallisesti*
 - *tai tuottamuksellisesti,*
 - *pelastusviranomaisen on ilmoitettava asiasta poliisille.*
 - *Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista.”*

Palorikosten valtakunnalliset tilastot patja järjestelmästä

- Tuhotyö ja tuhotyönyritys
- Tuhotyö ja tuhotyönyritys ei rikosta
- Törkeä tuhotyö ja Törkeän tuhotyön yritys
- Törkeä tuhotyö ja Törkeän tuhotyön yritys ei rikosta
- Varomaton käsittely
- Varomaton käsittely ei rikosta
- Yleisvaaran tuottamus
- Yleisvaaran tuottamus ei rikosta
- Edellä mainittujen rikosten selvitys prosentti
- Edellä mainittujen rikosten tutkinta-aika
- Palonsyöntutkinta S -Ilmoitus

Palorikosten tunnusmerkistö

- Tunnusmerkistö täytyy löytyä, jos poliisi laatii asiasta rikosilmoituksen.
- Usein vaikeaa hahmottaa palon aikana palon tuhojen laajuus ja tunnusmerkistön kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat.
- Jos tunnusmerkistöä ei löydy niin asiasta laaditaan S-ilmoitus nimikkeellä palonsyyntutkinta.
- Vaikka asiaa lähdetään tutkimaan S-ilmoituksen pohjalta niin paikkatutkinnan turvaamiseksi tutkintaa lähdetään suorittamaan rikoksen mahdollisuus pois sulkemalla (sähköt jne.)

Miten Tuhotyö käytännössä?

- Edellyttää TAHALLISTA tulipalon sytyttämistä.
- Sen lisäksi teon on aiheutettava ainakin abstraktia YLEISTÄ hengen tai terveyden vaaraa ihmiselle.
- Tai erittäin huomattavaa konkreettista YLEISTÄ taloudellisen vahingon vaaraa.
- Tekijän tulee olla tietoinen tästä teon vaarantavasta luonteesta.
- Yleensä kysymykseen tulee tahallaan sytytetyt kerrostalopalot.
- Kirkkopalot vain yksi omistaja ei ole kyseessä yleinen taloudellinen vahinko.
- Jos tulipalo vaarantaa lähistöllä olevien asuinrakennusten asukkaat niin tunnusmerkistö täyttyy.

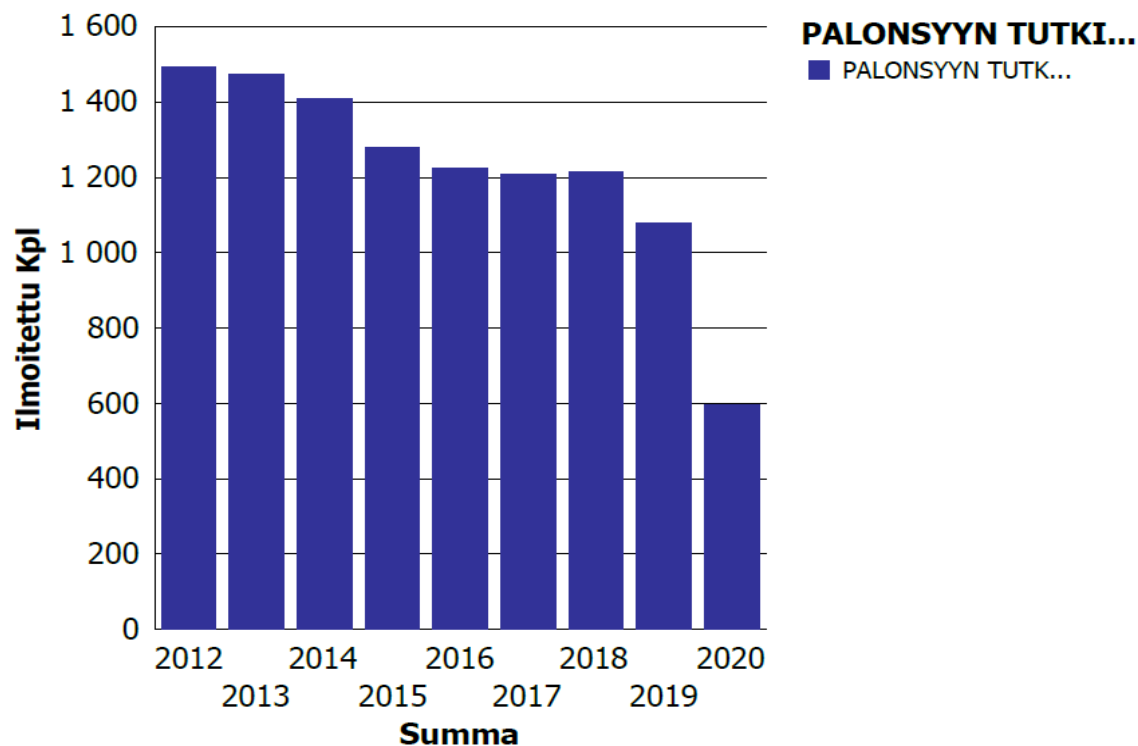
Tahallisestiko alustavaa pohdintaa koulutuksessa?

- autiona oleva kohde
- syttynyt ulkopuolelta
- yö-aika
- veto-olosuhteet otolliset palolle
- syttymiskohta pahimmassa paikassa
- ovissa ja lukoissa murronjälkiä
- ilkivaltaan viittaavia löydöksiä
- tutkinnassa pystytään pois sulkemaan kaikki muut ns. luonnolliset palonsyyt ja jäljelle jää vain rikos

Palonsyyn tutkinta s-ilmoitus eli poliisitutkintaa

Y Poliisi yht

Y S Ilmoitus

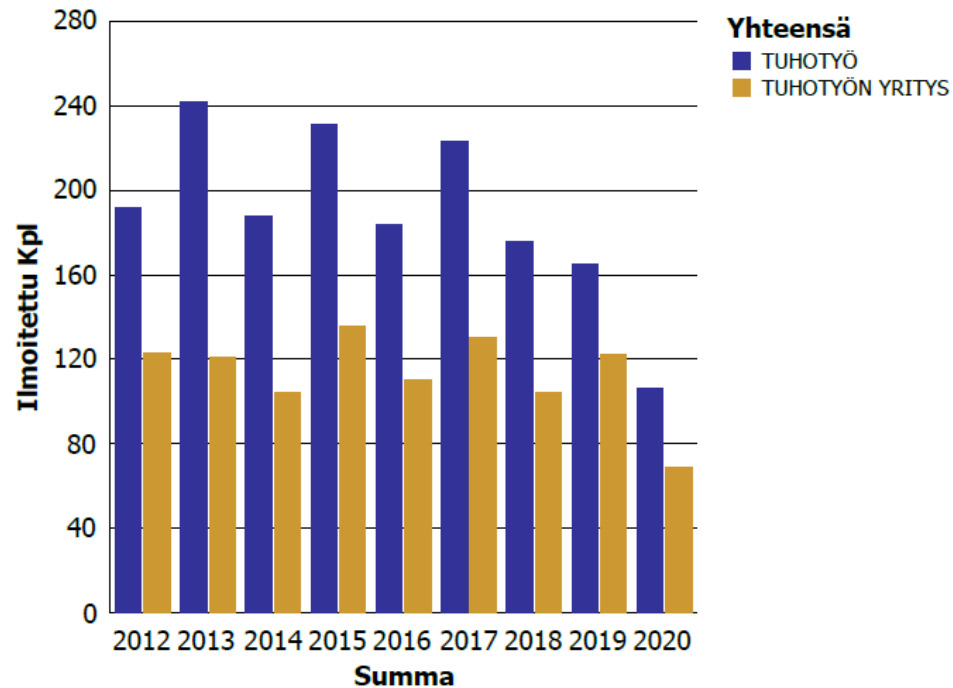
Ilmoitettu Kpl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
PALONSYYN TUTKINTA	1 494	1 473	1 409	1 278	1 226	1 207	1 216	1 079	595

* 06/2020 asti

Tuhotyö ja tuhotyön yritys

 Rikos

 Poliisi yht

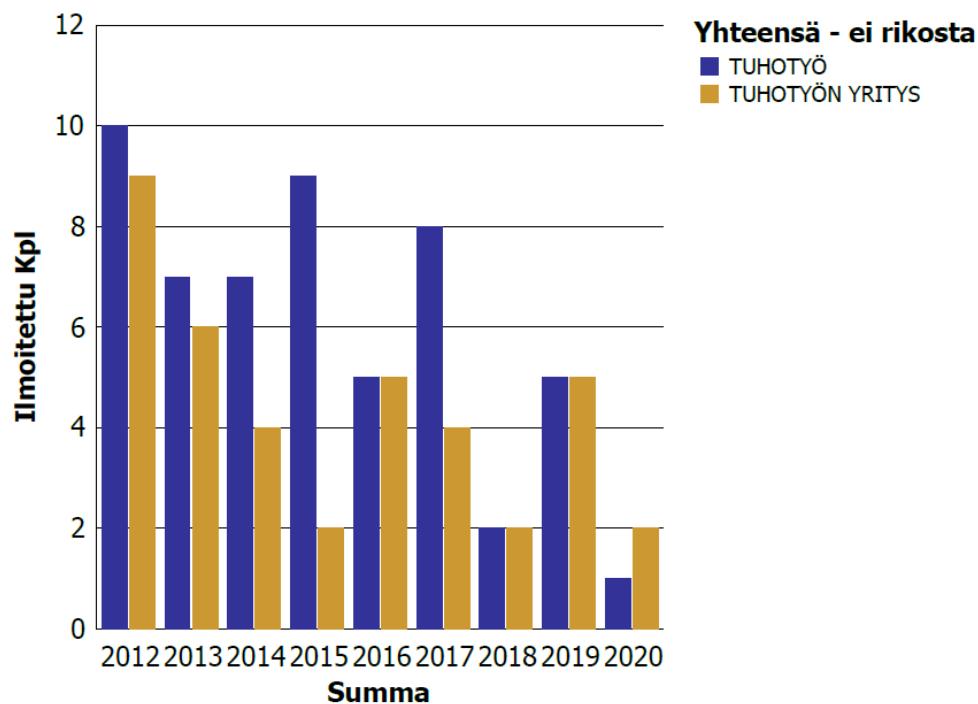
Ilmoitettu Kpl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
TUHOTYÖ	192	242	188	231	184	223	176	165	106
TUHOTYÖN YRITYS	123	121	104	136	110	130	104	122	69
Yhteensä	315	363	292	367	294	353	280	287	175

*06/2020 asti

Tuhotyö ja tuhotyön yritys – ei rikosta (ei sisälly edellisen dian lukuihin!)

🚩 E Ei rikosta

🚩 Poliisi yht

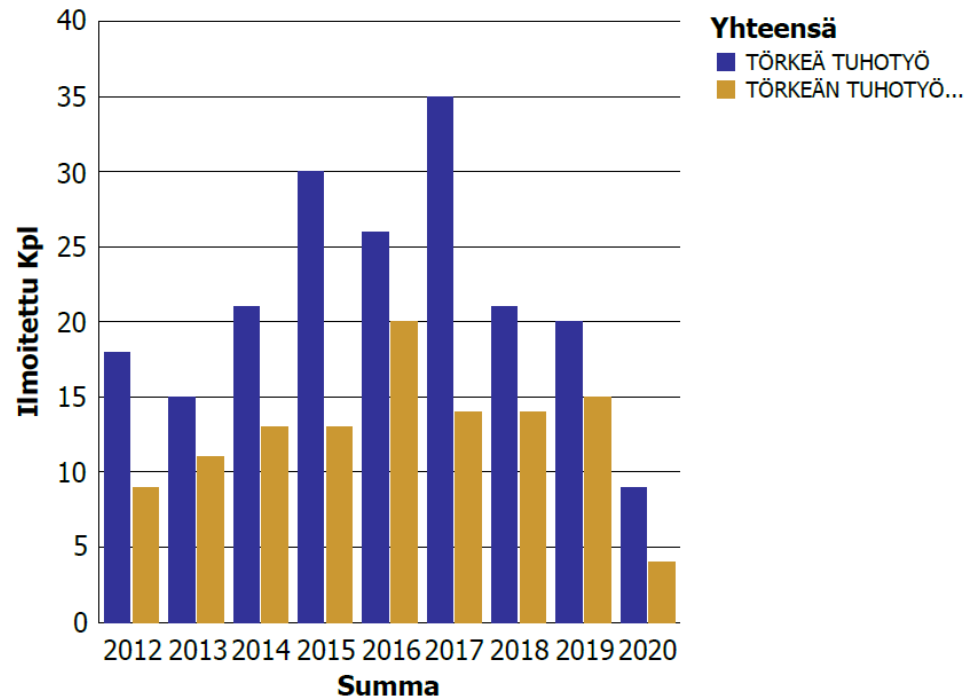
Ilmoitettu Kpl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
TUHOTYÖ	10	7	7	9	5	8	2	5	1
TUHOTYÖN YRITYS	9	6	4	2	5	4	2	5	2
Yhteensä - ei rikosta	19	13	11	11	10	12	4	10	3

*06/2020 asti

Törkeä tuhotyö ja törkeän tuhotyön yritys

Rikos

Poliisi yht

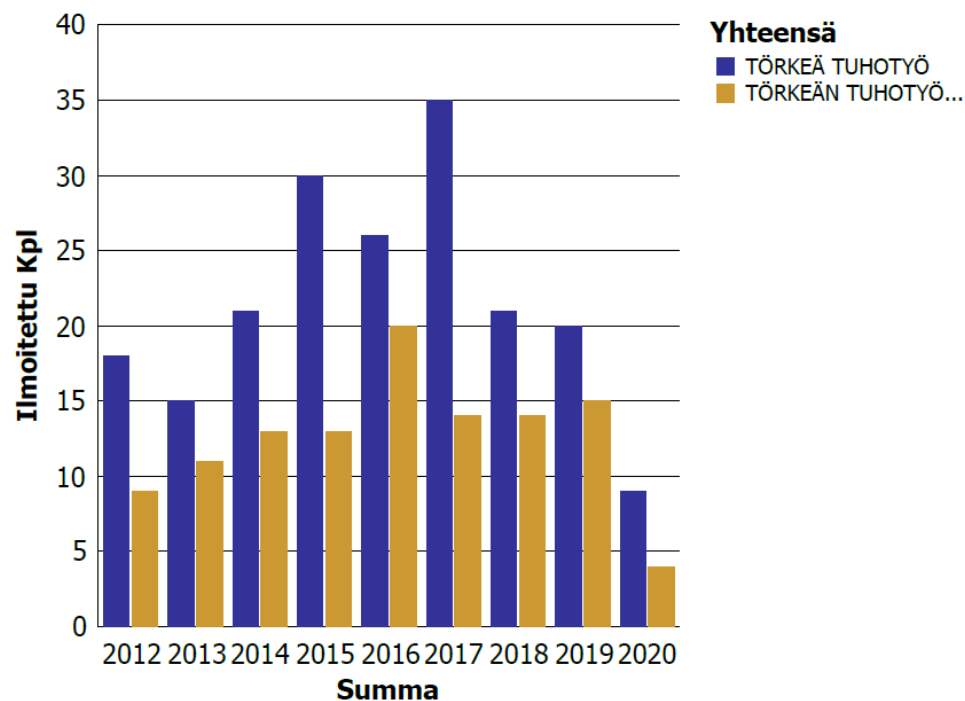
Ilmoitettu Kpl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
TÖRKEÄ TUHOTYÖ	18	15	21	30	26	35	21	20	9
TÖRKEÄN TUHOTYÖN YRITYS	9	11	13	13	20	14	14	15	4
Yhteensä	27	26	34	43	46	49	35	35	13

*6/2020 asti

Törkeä tuhotyö ja törkeän tuhotyön yritys - ei rikosta (ei sisälly edellisen dian lukuihin)

Y Rikos

Y Poliisi yht

Ilmoitettu Kpl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
TÖRKEÄ TUHOTYÖ	18	15	21	30	26	35	21	20	9
TÖRKEÄN TUHOTYÖN YRITYS	9	11	13	13	20	14	14	15	4
Yhteensä	27	26	34	43	46	49	35	35	13

*6/2020 asti

Varomaton käsittely.

- Mikäli henkilö joko tahallaan tai huolimattomuudesta lain tai lain nojalla annetun säännöksen vastaisesti taikka muuten varomattomalla tavalla
 - käyttää, **käsittelee** tai säilyttää ampuma-asetta,
 - **tulta** tai räjähdettä; taikka,
 - terveydelle tai ympäristölle vaarallista taikka palo- ja räjähdysvaarallista kemikaalia tai muuta vastaavaa ainetta
 - niin, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle
 - taikka että siitä on vaaraa toisen omaisuudelle, katsotaan hänen syyllistyvän varomattomaan käsittelyyn.
 - Varomattomasta käsittelystä tuomitaan sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta

Koulutuksessa painotetaan miten varomaton käsittely käytännössä

- Teko on omiaan aiheuttamaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. -
 - **Tällöin yksikin ihminen riittää.**
- Vaaraa toisen omaisuudelle.
 - Kerrostalopalo, jossa vahinko aiheutuu joko asunnon sisä- tai ulkorakenteille eli kiinteistöyhtiölle.
 - Tuhkat heitetään jäteastiaan ja siellä olevasta kekäleestä syttyy palo niin vahinko syntyy jäteastian omistajalle.
 - Jos tuhkassa oleva kekäle aiheuttaa palon ja yleisen hengen ja terveyden vaaran muille talon asukkaille niin kyseeseen saattaakin tulla yleisvaaran tuottamus.

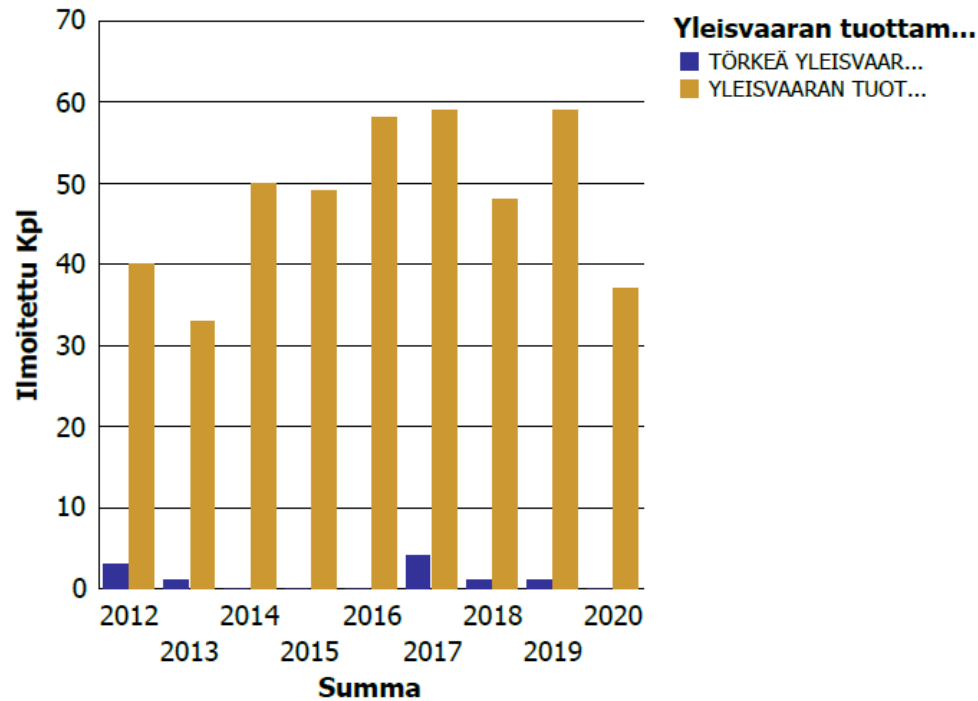
Varomaton käsittely sovelluksia

- Vaihtoehtoisena säännöksenä varomattomalle käsittelylle tulee mietittäväksi vahingonteko tai lievä vahingonteko.
- Esim. jäteastia ei sytykään tuottamuksellisesti savukkeen tai tuhkien kautta vaan tekijän nimenomainen tarkoitus on sytyttää jäteastia palamaan, kyseessä on tahallisuus eli kyseeseen tulee vahingontekorikokset.
- Huom. lievä vahingonteko on asianomistajarikos kun taas varomaton käsittely on yleisen syytteen alainen rikos maksimi rangaistus 6 kk. vankeutta.
- Ristiriitaa tulee siitä, että tahallinen teko saattaa jäädä rankaisematta kun taas tuottamuksellinen juttu (varomaton käsittely) etenee sanktioon saakka yleisen syytteen alaisena rikoksena.

Yleisvaaran tuottamukset

 Rikos

 Poliisi yht

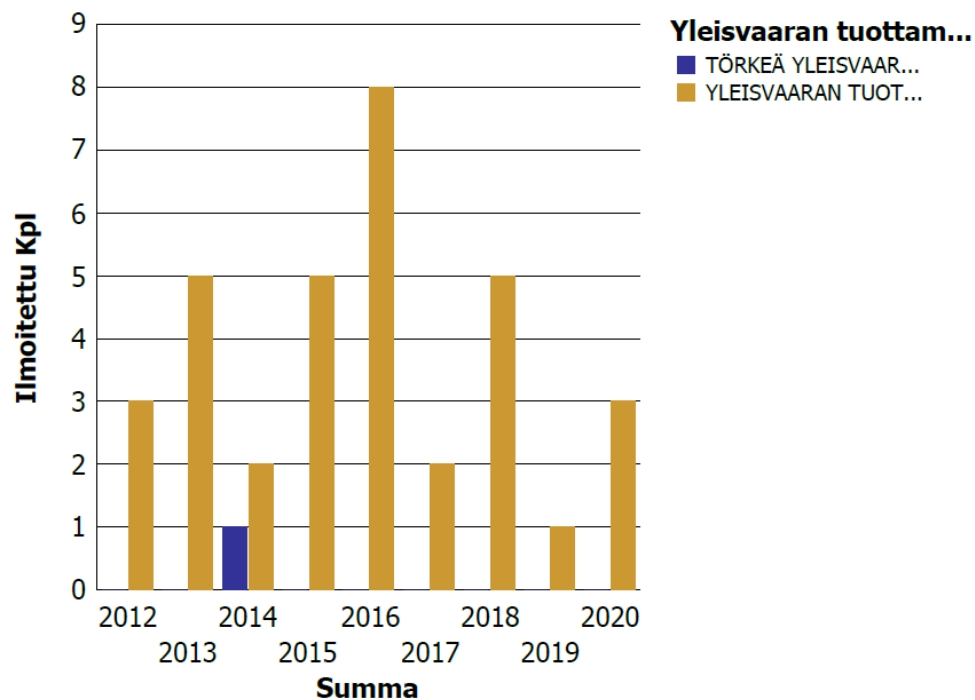
Ilmoitettu Kpl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
TÖRKEÄ YLEISVAARAN TUOTTAMUS	3	1	0	0	0	4	1	1	0
YLEISVAARAN TUOTTAMUS	40	33	50	49	58	59	48	59	37
Yleisvaaran tuottamukset	43	34	50	49	58	63	49	60	37

*6/2020 asti

Yleisvaaran tuottamukset – ei rikosta (ei sis. edelliseen diaan)

🚓 Poliisi yht

🚓 E Ei rikosta

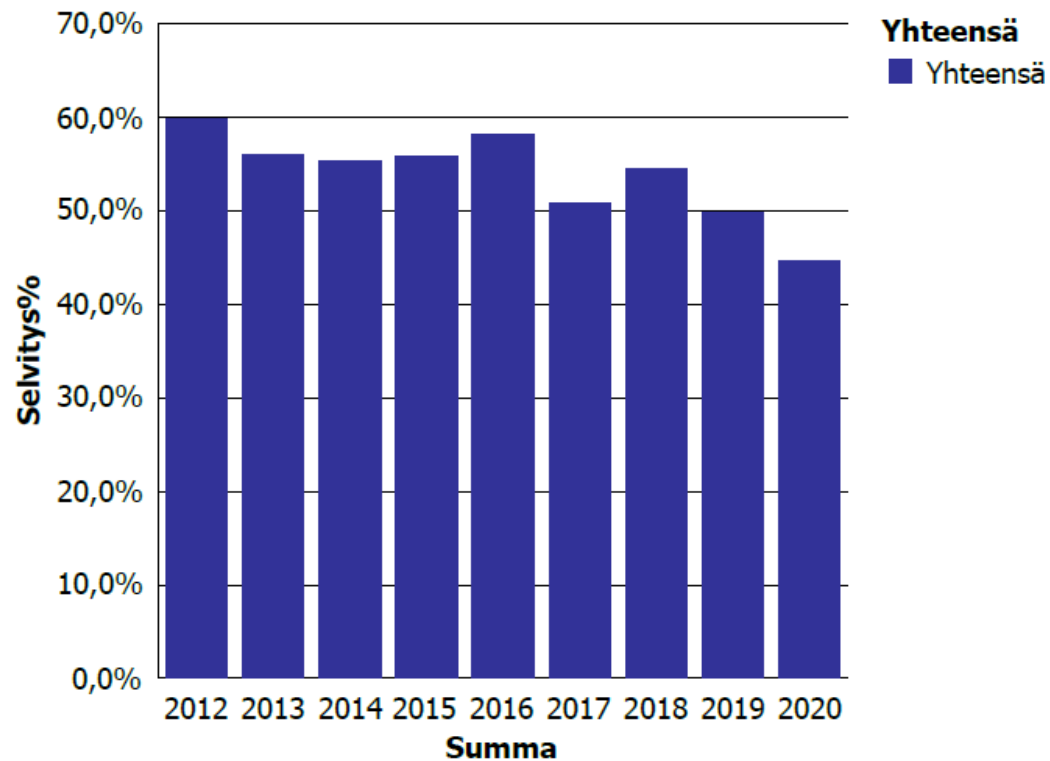
Ilmoitettu Kpl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
TÖRKEÄ YLEISVAARAN TUOTTAMUS	0	0	1	0	0	0	0	0	0
YLEISVAARAN TUOTTAMUS	3	5	2	5	8	2	5	1	3
Yleisvaaran tuottamukset - ei rikosta	3	5	3	5	8	2	5	1	3

*6/2020 asti

Edellä mainittujen rikosten selvitys %

 Rikos

 Poliisi yht

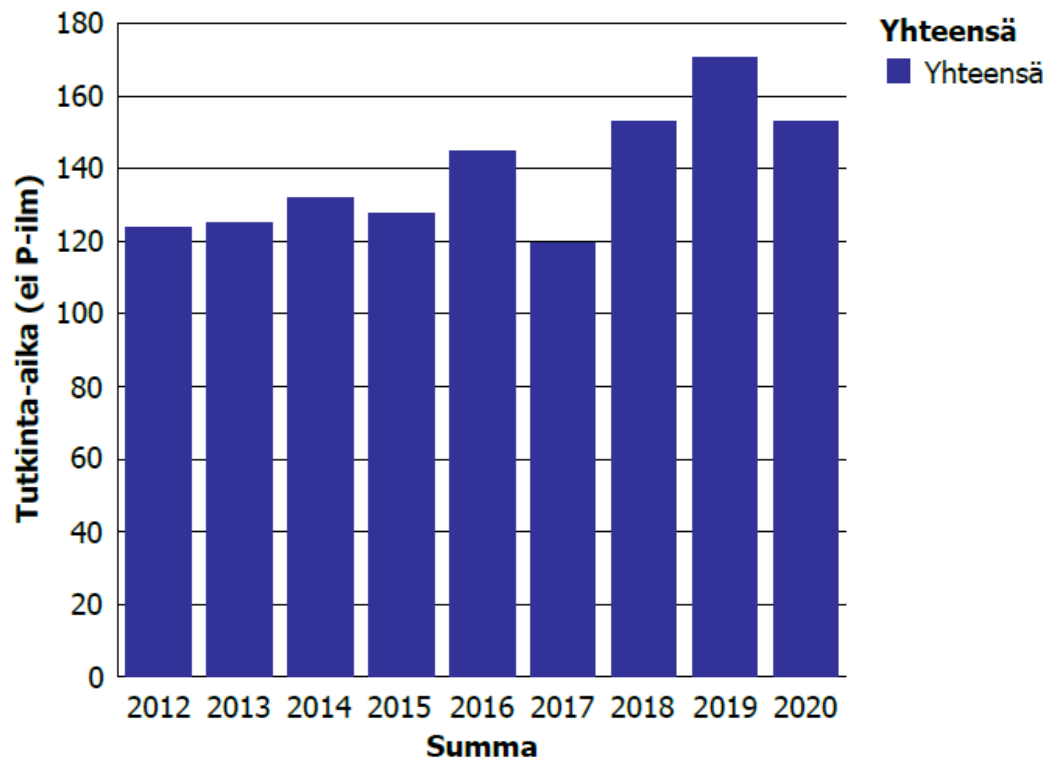
Selvitys%	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yhteensä	59,8%	56,0%	55,3%	55,7%	58,1%	50,8%	54,5%	49,9%	44,6%

*6/2020 asti

Edellä mainittujen rikosten tutkinta-aika

 Rikos

 Poliisi yht

Tutkinta-aika (ei P-ilm)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yhteensä	124	125	132	128	145	119	153	171	153

*6/2020 asti

TUTKINNASSA ON LISÄKSI APUNA

- PALOKOIRAT
- POMMIKOIRAT
- SÄHKÖINSINÖÖRIT
- PALOINSINÖÖRIT
- TUKES
- ONNETTOMUUSTUTKINTAKESKUS
- LAITTEIDEN VALMISTAJAT
- OIKEUSLÄÄKÄRI
- KRP:N LABORATORION VÄKI
- JNE

LOPUKSI

- Palonsyytutkinta ei saa perustua arvailuun
- ”Pitkällisten sekoilujen jälkeen päädytään aina asian ytimeen”
- Tutkinta lopetetaan, koska tutkinnassa ei tullut ilmi mitään rikokseen viittaavaa. syttymissyy jää epäselväksi. Sähkön osuutta palon syttymiseen ei voitu selvittää
- Kysymykset!

Kiiitos